

Младите работещи — факти и цифри

Излагане на рискове и въздействие върху здравето

Този доклад обобщава документ на Европейския център за наблюдение на риска⁽¹⁾, описващ здравето и безопасността при работа, свързани с конкретен риск, сектор или група работници. Той е част от по-голям проект, чиято цел е по-ранно определяне на възникващи тенденции и рискове при работа, за да се съдейства за по-добро разпределяне на ресурсите и да се постигне по-навременна и по-ефективна намеса.

В съществуващите проучвания на професионалните рискове, пред които са изправени младите хора, има някои методологични проблеми⁽²⁾. Възможни причини за недостатъчните сведения за младите работещи са липсата на познания за процеса на докладване и неохотата да се съобщават опасности и рискове. Освен това трудно се намират статистически данни на равнище ЕС, разпределени по възраст и специфични данни относно излагането на млади работещи на риск⁽³⁾, особено за секторите и професиите, в които са наети главно млади хора. Такъв е случаят по-специално със секторите на услугите, хотелиерството и продажбите на дребно. Има също така редица обръкващи фактори. Например в процентно изражение изложените на шум работещи са най-много в строителството, промишлеността, земеделието и транспорта, а най-големият им абсолютен брой е в сектора на услугите (продажби, услуги с личен труд, образование, здравеопазване и социални дейности).

Поради това в този доклад са използвани несравними данни, примери само от една държава-членка, отделни изследвания и проучвания извън рамките на националните официални данни, за да се запълнят пропуските и да се покаже сложността на ситуацията при излагането на младите работещи на риск.

Излагане на риск

Според европейски и някои национални източници младите работещи са изложени в по-голяма степен на следните свързани с физическия труд фактори: шум, вибрации, топлина и студ, работа с опасни вещества.

Младите хора, работещи в хотели и ресторанти и в строителството, са изложени на силен шум. Те са също така особено податливи на увреждания от акустичен шок, тъй като съставляват голяма част от персонала в центровете за телефонни обаждания.

Излагането на високи температури е характерно за професии на открито (в земеделието или в строителството), за производството, както и за хотели и ресторанти.

© Централен инспекторат по труда, Министерство на икономиката и труда, Австрия

На много работни места, където се трудят млади хора, има опасни вещества: към тях се числят например химически продукти за земеделието и строителството, почистващи препарати, бензин, разтворители и фризьорски препарати.

Според резултати от изследвания на ЕС и от национални източници факторите, свързани с тежкия физически труд (например работа в непривични пози, обработка на тежки товари и повтарящи се действия), се наблюдават по-често при младите хора, отколкото при среднестатистическото работещо население. Съответно младите работещи са изложени на значителен риск от мускулно-скелетни смущения (включително болки в кръста). Проучванията сочат също така, че те са по-зле информирани за професионалните рискове.

С нарастване на темповете на живот и труд в днешния свят младите хора все по-често трябва да работят с кратки крайни срокове и при много висок ритъм. И макар проучванията да показват, че работните им часове са по-малко от тези на среднестатистическото работещо население, младите хора се трудят повече на смени и имат по-разпокъсано работно време.

Младите работещи са също така по-склонни да съобщават, че са обект на нежелано сексуално внимание. Вероятността да бъдат обект на сексуален тормоз е много по-висока при младите жени с непостоянна работа в хотелиерския бранш и в сферата на услугите.

Последствия за здравето

Трудови злополуки без смъртен изход

Националните и европейските данни сочат, че младите работещи са изложени на по-голям риск от трудова злополука. Въпреки това честотата на трудовете злополуки и причините за тях се различават съществено между отделните сектори и професии. Според последните европейски данни⁽⁴⁾ честотата на трудовете злополуки без смъртен изход е с над 40 % по-висока при възрастовата група 18—24 години. Младите мъже са особено рискова група по отношение на безопасността при работа.

Смъртни трудови злополуки

Според данни на ЕС броят на смъртните злополуки сред младите работещи е по-малък. Тези резултати съответстват на доказани световни тенденции.

Въпреки това честотата на смъртните злополуки сред младите работещи в някои сектори може да бъде значителна. Земеделият сектор е с най-висок процент злополуки, следван от строителството, транспорта и комуникациите, производството. Строителството е секторът с най-голям брой смъртни злополуки с млади работници.

Нещо повече, тревожен е фактът, че злополуките в търговията на дребно, дължащи се на агресия, в някои страни също нарастват, което обяснява високия дял на злополуки сред жените в този сектор.

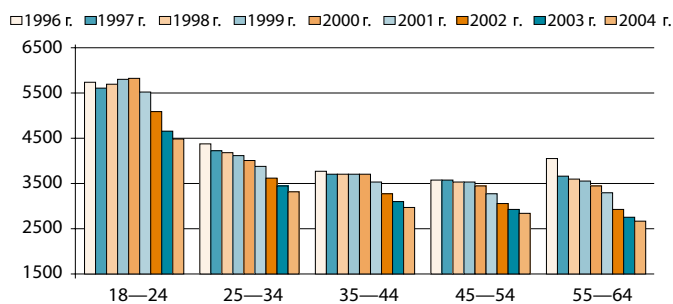
(1) <http://osha.europa.eu/publications/reports/7606507>

(2) Breslin, F. C., Day, D., Tompa, E., Irvin, E., Bhattacharyya, S., Clarke, J., Wang, A., *Systematic review of risk factors for work injury among youth*, Toronto: Institute for Work and Health, 2005.

(3) Млади работещи: 15—24 години.

(4) Европейска статистика за трудови злополуки (ESAW).

(5) Земеделие; производство; електро-, газо- и водоснабдяване; строителство; търговия на едро и дребно, ремонт на моторни превозни средства, мотоциклети и персонални и домакински стоки; хотели и ресторанти; транспорт, складиране и комуникации; финансово посредничество; недвижими имоти, наеми и бизнес дейности.

Стандартизирана честота на трудовите злополуки туберкулеза 1996—2004 г. (съотношение загуба на над три дни към 100 000 работници за девет основни бранша (†), ESAW)

Професионални заболявания и здравословни проблеми

В сравнение с по-възрастните работещи като усреднена стойност младите са изложени на по-малък риск от професионални заболявания. Професионални заболявания често се развиват при кумулативно излагане и/или латентен период и невинаги могат да бъдат разпознати поради краткия срок на трудовите договори.

Съгласно Европейската статистика за професионални заболявания (EODS) петте най-често срещани професионални заболявания сред работещите на възраст 15—35 години са алергични реакции, кожни възпаления, белодробни заболявания, заразни болести и мускулно-скелетни смущения. През 1999 г. 86,5 % от всички докладвани от самите работници здравословни проблеми, дължащи се на белодробни заболявания и довели до над двуседмично отсъствие, са докладвани от млади работници под 25 години. Почти половината от всички докладвани от самите работници здравословни проблеми, дължащи се на стрес, депресия и потиснатост и довели до над двуседмично отсъствие, са докладвани от млади работници под 25 години (48,9 %).

Въпреки че тези резултати не посочват конкретни цифри за младите работещи, те са симптоматични. Например възпаление на кожата, проблеми с горните крайници и стрес са сред най-често срещаните причини за свързани с труда заболявания в търговията на дребно.

Необходимост от превенция и изследвания

Сред възможните причини за по-високата честота на трудовите злополуки и здравословните проблеми, споменати по-горе, са липсата на опит у младите работещи, тяхната физическа и психическа незрялост, липсата на осведоменост по въпросите, свързани със здравето и безопасността, и фактът, че работодателите не съумяват да вземат под внимание тези фактори, не осигуряват на младите хора съответно обучение, надзор и предпазни мерки и не им възлагат подходящи задачи. Към свързаните с труда рискове за младите работещи трябва да се подхожда сериозно. Много от рисковите фактори все още са оценявани като присъщи за склонността на младите хора към поемане на рискове или като свойствени за временния характер на тяхната заетост.

Европейска общност, 2006 г.

Необходимо е да се вземат конкретни целеви мерки в образованието и обучението, както и в ежедневната работна практика.

Някои изследвания посочват също, че мерки като рехабилитация е възможно да са в по-малка

степен насочени към младите работещи и че по-кратките периоди на възстановяване при младите може да показват липса на осведоменост за съществуващите рискове, на които те са изложени, и последствията от тях.

Щом е известно къде работят младите хора, това подсказва, че в тези сектори трябва да бъде насочена помощ, свързана с обучение и превенция в областта на безопасността и здравето при работа (БЗР). Познаването на основните рискове за тяхното здраве означава също, че трябва да се повиши осъзнаването на тези рискове за здравето от страна на работодателите и младите работещи.

Някои препоръки във връзка с изследванията и практиката:

- да се насочи вниманието към секторите, които са най-рискови за младите хора;
- да се насочи вниманието към най-често срещаните рискове с оглед повишаване на осведомеността сред работодателите и сред самите млади работещи;
- да се насочи вниманието към агенциите за трудова заетост с цел повишаване на осведомеността за рисковете, на които са изложени младите работещи;
- да се обучат инспектори за това къде се трудят най-голям брой млади работещи и на какви рискове са изложени те;
- да се обърне внимание на конкретните нужди на конкретни групи от млади работещи (мъже/жени, мигранти и др.);
- да се обърне специално внимание на работещите на непълен работен ден и на срочно наетите. В съветите трябва да се изтъкне важноста да се обърща специално внимание на младите работещи и да се дадат точни насоки за работодатели, инспектори и служби за превенция;
- да се включат въпросите, свързани с младите работещи, в инструкциите за работата на смени;
- да се пренасочат политиките за рехабилитация и наемане на работници, претърпели злополука, с цел да се включат млади работещи;
- БЗР да се включи в образованието. Това е от особено значение за започващите непостоянна работа, които получават по-малко обучение при работа и са трудни за обхващане.

Допълнителна информация

Докладът допринася също за ежегодната кампания на Агенцията, която през 2006 г. беше посветена на защитата на младите работещи. Над 30 държави участваха активно в най-голямата кампания за БЗР под девиза „Безопасно начало“ за защита на младите работещи.

Информация относно заетостта и основните сектори на заетост на млади работещи е обобщена във „Факти“, бр. 69: **Младите работещи — факти и цифри: Заетост на младите хора.**

Допълнителна информация относно безопасността на младите работещи има на: <http://ew2006.osha.europa.eu/>.

Европейска агенция за безопасност и здраве при работа

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao

Tel. (+ 34) 94 479 43 60, Fax (+ 34) 94 479 43 83

E-mail: information@osha.europa.eu

© Европейска агенция за безопасност и здраве при работа. Възпроизвеждането на този материал или на части от него е разрешено само при цитиране на източника. Printed in Belgium, 2007 г.

<http://osha.europa.eu>